

Hvad er et godt liv – når jeg bliver gammel?

"Når jeg bliver gammel, så vil jeg sidde på en bænk. Der hvor havet slår ind over molen...." spiller og synger Peter A. G. og Gnags.

At sidde på en bænk, nyde solen, der går ned, og bugten fuld af liv og måske i tankerne opleve det hele, livet, en gang til. Det kunne jeg godt tænke mig. Tror jeg. En gang. Måske. Og hvis altså jeg på det tidspunkt får lov til at få del i den livsbonus, det kan være at blive gammel. Velvidende, at mange slet ikke får den mulighed.

Men som jeg skrev om det i min sidste klumme: Hvad vil I være, når I bliver gamle?, forestiller jeg mig, at jeg, hvis jeg ellers er ved nogenlunde godt helbred og ikke alt for plaget af de skavanker, der kan finde på at overfalde krop og sjæl, at det ikke er helt nok.

Og kender jeg mig selv ret, ved jeg også, at jeg til den tid kommer til at spørge mig selv om, hvem jeg også er, når jeg ikke længere er det arbejde, jeg er så glad for.

Jeg er sikker på, at jeg, som så mange andre, må spørge mig om, hvad jeg vil være, når jeg bliver gammel.

Da min far for mange år siden overdrog den gård, som var min mors og hans livsværk, gik han den første sensommer hver aften ud på bakken, hvor han og min mor nu boede, og spejdede længselsfuldt ned mod gården, hvor høsten var på sit højeste, og hvor han kunne høre vognlæssene dundre ind gennem vognporten.

Jeg tror egentligt godt, jeg forstod ham den gang. Og som tiden går, forstår jeg nu også, hvad jeg ikke helt forstod, når han gentagne gange sagde til sin kommende svigersøn og senere de tre børnebørn: "hvor ville jeg ønske, jeg kunne have vist jer gården, så I kunne have oplevet, da jeg kunne noget." Vi slog det lidt hen. Fordi vi jo var mere end godt tilfredse med ham, som han var. Med eller uden gård. Men for ham sad en stor del af identiteten og selvopfattelsen i gården.

Og sådan tror jeg også, det er for flere end min far.

At samme far var fuld af godt humør og fandt sig mere end godt tilrette med sin nye tilværelse, som han aktivt gav sig til at fylde med så meget andet fint, nyt og meningsfyldt, var med til at gøre ham tilpas og glad, til han ramt af sygdom ikke kunne mere.

Jeg har talt med mange, og også modtaget en del breve, som handler om det at komme overens med at finde sig tilrette i en ny livsfase.

Beretninger om menneskers liv, som hver især vidner om, at det i den sidste livsfase, som alle de øvrige livsfaser, er forskelligt, hvad der kan give det enkelte menneske mening og indhold.

Eller rettere, hvad det er, der gør det gode liv.

Hvad det måtte være, er det også som gammel op til hver enkelt af os at definere.

Lige som vi selv må komme overens med at vælge, hvordan vi forholder os til det, vi når og ikke mindst det, der når os.

Endvidere minder det mig også – igen - om, hvor vigtigt det er, ikke at lægge hele sin identitet på den hylde, der hedder arbejde.

For når alt kommer til alt, er det måske i, hos og med vores nærmeste relationer, at kærligheden og omsorgen findes. En anderledes kærlighed og omsorg end den, der som oftest lader sig finde på de fleste arbejdspladser.

En kærlighed og omsorg, som vi ikke nødvendigvis behøver at hænges på knagen, sammen med tavlekridtet, malerpenslen eller computeren.

Beretningerne, som jeg har forkortet, kan måske være til inspiration eller eftertanke til jer, der også stiller, eller om nogen tid kommer til at stille jer spørgsmålene om, hvad I vil være, når I bliver gamle, eller måske rettere hvem I vil være, når I bliver gamle.

Her kommer tre af dem:

Kære Henny

Som så ofte før, rammer du plet med det, du skriver om i klummen sidste lørdag. Jeg kan i hvert fald nikke genkendende til, hvor vanskeligt det kan være, når man ikke længere er en del af en arbejdsplads. Hele mit voksenliv har jeg arbejdet som sygeplejerske og blevet betroet mere og mere ansvar. Jeg elskede det, og jeg tror mine sygedage kan tælles på en hånd.

Jeg følte, der var brug for mig, og jeg fik megen ros af både patienter og læger.

Jeg havde forestillet mig, at jeg ville have stoppet på arbejdet, når jeg var 63-64, men ny teknik og nedskæringer på min afdeling gjorde, at jeg blev opsagt, lige da jeg var fyldt de 60.

Det kom faktisk som et chok for mig, og tiden efter var svær at komme igennem. Også fordi, jeg for nogle år siden mistede både min søster og mine forældre.

Det var på afdelingen, jeg fandt fællesskab med andre. Det var ikke så meget patienterne, jeg savnede, men derimod kollegerne. Så det var lidt som at få tæppet revet væk under sig. Fra en travl hverdag til næsten ingenting at stå op til. Det var sådan, jeg havde det i lang tid. Som at sidde i et sort hul uden at vide, hvordan jeg skulle komme op. Når jeg ser tilbage på de år, er jeg ikke i tvivl om, at jeg nok fik en depression.

Men langsomt fik jeg mig kæmpet op igen, så jeg i dag kan sige, jeg har det godt igen.

Jeg fandt et andet lille job, som gav mig noget at stå op til, og i næste uge skal jeg på højskole sammen med en anden dame på min alder.

Hende mødte jeg på et andet højskoleophold sidste år, vi faldt i snak, og nu kan jeg godt sige, vi er blevet veninder. Og det har virkelig hjulpet mig til at opdage, at der også er en verden uden for det, der gennem mange år var mit arbejde.

Kærlig hilsen Kirsten

Hej Henny

Inden jeg skulle stoppe med det job, som i mange år gav mig både brød i skuffen, indhold og en tilrettelagt hverdag, prøvede jeg at forestille mig, hvordan det ville være, når jeg ikke mere skulle af

sted hver dag. Jeg kan godt lide, at min hverdag er lidt struktureret, og at jeg nogenlunde ved, hvad jeg skal. Derfor var jeg lidt bange for, hvad der ville ske, når jeg ikke mere skulle på arbejde, møde mine kolleger og også have oplevelsen af at få fri, når jeg gik hjem.

Så jeg besluttede mig for at lave en plan for mine dage. Sådan fungerer der bedst for mig.

Derfor står jeg op hver dag, som jeg plejede, for at starte dagen med træning eller svømning.

Bagefter tager jeg så bare ikke på arbejde, men bruger tiden på nogle af de andre ting, jeg er glad for. Og så må jeg også indrømme, at ting tager længere tid for mig, end de gjorde en gang.

Noget længere tid endda. Derfor er det at tage en middagslur ind i mellem også blevet en del af mit program:-)

Venlig hilsen Erik

Kære Henny.

Jeg ved ikke, om det er forkert at sige det, men jeg har nydt hver eneste dag, siden jeg fik mulighed for at stoppe med at arbejde. I mere end 44 år har jeg knoklet. Jeg har stort set været glad for mit arbejde, men det har også været hårdt, og nu synes jeg faktisk ikke, jeg helt kan holde til det mere. Det har været travle år med job, små børn og sidenhen syge og gamle forældre og alt det praktiske, der også er. Så jeg må indrømme, at det næsten er en befrielse for mig, at jeg ikke mere skal hænge i en klokkestreng. Jeg har ikke haft megen tid til mig selv, så det nyder jeg at have nu. Tid til at læse, stå senere op, nyde at passe min have, drikke en kop kaffe i fred og ro mødes til frokost med de veninder, jeg ikke har haft tid til før, cykle en tur, bruge tid med mit barnebarn og hente ham fra skole, når han har lyst til det, sidde længe oppe og se en god film uden at skulle tænke på, at jeg skal tidligt op på arbejde næste dag.

Sådan gik det første år, efter jeg var stoppet. Jeg nyder stadig tiden og roen. For hvor kunne jeg mærke, at jeg var træt.

Men efter hvilepausen, som jeg kalder det første år, har jeg også fået lyst til at gøre andre ting som at være lektiehjælp på den lokale skole. Men hvor er det bare dejligt, at det nu er mig, der kan bestemme, hvad og hvor meget. Og det allerbedste er den tid, jeg kan bruge med mine nærmeste. Det har der bestemt ikke altid været tid nok til, så det er der også andre end mig, der nyder.

Mange hilsener fra Jane